Wiad. entomol.	**21** (1)	Poznań 2002

KRÓTKIE DONIESIENIA

SHORT COMMUNICATIONS

298. Nowe stwierdzenia *Coenagrion armatum* (CHARP.) i *Sympetrum fonscolombii* (SÉLYS) (*Odonata*: *Coenagrionidae*, *Libellulidae*) w Wielkopolsce

New records of *Coenagrion armatum* (CHARP.) and *Sympetrum fonscolombii* (SÉLYS) (*Odonata*: *Coenagrionidae*, *Libellulidae*) in the Wielkopolska region

KEY WORDS: *Odonata*, rare species, records, Poland.

Coenagrion armatum (CHARPENTIER, 1840)

– ok. 1 km na S od Jez. Lusowskiego, ok. 2,3 km na SE od wsi Lusówko (UTM: XU10) (woj. wielkopolskie), 7 V 2000, 1♂ odłowiony i 1 obserwowany; torfowisko niskie, kłociowe, z dominacją *Cladium mariscus* (L.) POHL., a miejscami na obrzeżach z połaciami *Phragmites australis* (CAV.) TRIN. ex STEUD. i *Carex* sp.; szereg płytkich oczek i kanałów, szeroko rozlanych wiosną, z *Characeae* i *Utricularia vulgaris* L. oraz lokalnie z *Schoenoplectus lacustris* (L.) PALLA, *Nuphar lutea* (L.) SM. i *Fontinalis antipyretica* HEDW. Mimo wczesnej daty stwierdzono imagines 9 towarzyszących gatunków: *Sympecma fusca* (VANDER L.), *Coenagrion hastulatum* (CHARP.), *C. puella* (L.), *C. pulchellum* (VANDER L.), *Enallagma cyathigerum* (CHARP.), *Pyrrhosoma nymphula* (SULZER), *Brachytron pratense* (O. F. MÜLLER), *Libellula quadrimaculata* L., *Leucorrhinia rubicunda* (L.).

Gatunek syberyjski, zanikający w całej północno-zachodniej części swojego zasięgu, w tym również w Polsce. W nowej edycji Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt ujęty jako gatunek zagrożony wymarciem (BUCZYŃSKI, w druku). Większość z blisko 40 stanowisk stwierdzonych do tej pory w Polsce pochodzi sprzed 1980 roku (BUCZYŃSKI 2000: Opusc. zool. flumin., 179: 1-10.). Później podawano go już tylko z kilku stanowisk, niemal wyłącznie we wschodniej Polsce (Polesie Lubelskie, Kotlina Sandomierska, Puszcza Białowieska), wyjątkowo z środkowej Polski (Puszcza Kampinoska) (BUCZYŃSKI 2000: ibidem; KALKMAN, DIJKSTRA 2000: Opusc. zool. flumin., 185: 1-19.; TOŃCZYK i in. 1998: I Krajowe Seminarium Odonatologiczne, Bromierzyk, mat. zjazd.: 19-21.). Opisane stanowisko jest pierwszym od prawie 30 lat stwierdzonym w zachodniej Polsce.

Sympetrum fonscolombii (SÉLYS, 1840)

– ok. 1,7 km na SW od wsi Młodasko (XU01) (woj. wielkopolskie), w pobliżu szosy Młodasko – Grzebienisko, 22 X 2000, złapany 1♂, dobrze wybarwiony, bez śladów „zlatania"; kompleks lasów z licznymi drobnymi, okresowo podsychającymi zbiornikami; silnie nasłoneczniony fragment leśnej drogi. Dzień bardzo ciepły, słoneczny, niemal bezwietrzny.

Gatunek śródziemnomorski, najprawdopodobniej nie zimujący w Polsce, przylatujący z południa wiosną lub wczesnym latem. Ze złożonych wówczas jaj rozwija się drugie pokolenie, którego imagines pojawiają się późnym latem i wczesną jesienią (BERNARD 1997: Notul. odonatol., **4** (10): 159-160.). Bardzo późna data stwierdzenia, podobnie jak w przypadku osobnika złapanego w Poznaniu (BERNARD 1997: ibidem) wskazuje, że złapany samiec należał do drugiego pokolenia. Brak jednak pewności, że pochodził on z miejsca odłowienia, ponieważ gatunek ten jest typowym migrantem. Do lat 80-tych XX wieku stwierdzenia *S. fonscolombii* w Polsce były sporadyczne (ŁABĘDZKI, ŁUSZCZAK 1984: Notul. odonatol., **2** (3): 50-51.). W latach 90-tych częstotliwość stwierdzeń wzrosła, niejednokrotnie odławiano również larwy (BERNARD 1997: ibidem; Buczyński 1999: Acta hydrobiol., **41** (3/4): 219-230.; BUCZYŃSKI, CZACHOROWSKI 1999: Wiad. entomol., **18** (1): 56.; BUCZYŃSKI, PAKULNICKA 2000: Notul. odonatol., **5** (6): 69-72.). Zdaje się to wskazywać na nasilenie się regularnych migracji gatunku ku północy i tworzenie tam liczniejszych okresowych populacji, ale może to również częściowo wynikać ze wzrostu intensywności poszukiwań.

Juliusz SAMOLĄG, Tarnowo Podgórne

299. Nowe stanowiska *Pelenomus olssoni* (ISRAELSON) (*Coleoptera*: *Curculionidae*) w Polsce

New localities of *Pelenomus olssoni* (ISRAELSON) (*Coleoptera*: *Curculionidae*) in Poland

KEY WORDS: *Coleoptera*, *Curculionidae*, *Pelenomus olssoni*, new records, Poland.

Stosunkowo niedawno opisany *Pelenomus olssoni* (ISRAELSON, 1972) znany był w Polsce dotychczas z dwóch stanowisk: Bronisławowa nad Jeziorem Sulejowskim i Białowieży (WANAT 1988: Prz. zool., **31**: 485-487.). Poniżej podajemy kolejne trzy stanowiska odkryte podczas badań terenowych w ostatnich latach:

– Pojezierze Mazurskie: Osowiec-Twierdza (FE02), brzeg Biebrzy przy starym moście, 1 VIII 1999, 1♂, leg. et coll. M. WANAT.
– Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Puszczykowo (XT29) ad Poznań, przesiewka wilgotnej ściółki na obrzeżach olsu, 28 I 2001, 1♂, leg. P. JAŁOSZYŃSKI, coll. Sz. KONWERSKI.
– Wyżyna Lubelska: Stare Stulno (FB89) ad Wola Uhruska, brzeg kałuży ok. 1,5 km od Bugu, 2 VIII 2000, 1♂, leg. et coll. M. WANAT.

Ryjkowiec ten jest zewnętrznie bardzo podobny do *P. quadrituberculatus* (FABRICIUS, 1787), od którego można go jednak łatwo odróżnić po obecności kolców jedynie na środkowych goleniach samca i kształcie prącia; dokładniejszy opis oraz ilustracje cech diagnostycznych obu gatunków podaje WANAT (1988: ibidem). Gatunki te różnią się biologią: *P. quadrituberculatus* rozwija się na różnych rdestach (*Polygonum* spp.), podczas gdy *P. olssoni* podawany jest jako monofag bebłka błotnego (*Peplis portula* L.). Osobniki obu gatunków spotykane są w podobnych środowiskach, najczęściej obserwuje się je „spacerujące" po mulistych lub piaszczystych brzegach zbiorników wodnych. W podanych wyżej miejscach zebrania *P. olssoni* w Osowcu-Twierdzy i Starym Stulnie z całą pewnością nie stwierdzono obecności bebłka błotnego, a ryjkowce przebywały na wilgotnym podłożu niemal pozbawionym roślinności.

Szymon KONWERSKI, Zakł. Zool. Syst. UAM, Poznań
Marek WANAT, Muz. Przyr. UWr., Wrocław